

Forum VI

Tarzan-kirjojen Afrikka-kuva

Idea:

Tutkia Tarzan-kirjojen välittämää Afrikka-kuva.

Taustatietoa kirjailijasta:

Edgar Rice Burroughs (1875–1950)

- yhdysvaltalainen kirjailija, hyvin laaja tuotanto, tunnetaan ennen kaikkea Tarzan-kirjoista
- kirjoitti 26 Tarzan-kirjaa, joista ensimmäinen julkaistiin vuonna 1912 (Tarzan, apinoiden kuningas)
- Tarzan-kirjoja käännetty 34 kielelle

Tehtävät

Lue oheiset tekstiotteet kirjasta Tarzanin pedot (alkuperäinen teos ilmestynyt vuonna 1916).

1. Poimi teksteistä kielikuvia, joilla afrikkalaisia luonnehditaan. Minkälainen kuva heistä muodostuu?
2. Entä minkälaisena Tarzan kuvataan?
3. Perustele väite: Tarzan-kirjojen Afrikka-kuva heijastelee oman aikansa näkemyksiä.
4. Pohdi, voiko Tarzan-kirjoja lukea edelleen suomalaisille lapsille ja nuorille.

Tarzan kohtaa Afrikan alkuperäisasukkaat:

Kerran kun apinamies oli lähtenyt yksin puiden ylimpiä oksia pitkin rantahietikolle paistattamaan aurinkoa, niemen harjanteelta tähystelevä silmäpari keksi hänet.

Hetken aikaa silmät tuijottivat hämmästyneinä villiä valkoista miestä, joka loikoili kuumassa auringonpaisteessa. Sitten tähystäjä kääntyi ja antoi merkin takanaan olevalle. Kohta toinen silmäpari tuijotti miestä, sitten vielä kolmas ja neljäs. Lopulta peräti kaksikymmentä räikeästi maalattua villiä soturia makasi vatsallaan harjanteen laella tarkkaillen valkoihoista muukalaista.

He olivat tuulen alapuolella, joten Tarzan ei saanut vainua heistä, ja koska hän makasi kyljellään selkä heihin päin, hän ei nähnyt kuinka he ryömivät hitaasti niemen rinteeltä tiheään ruohon läpi kohti rantahietikkoa, jossa hän makasi. He olivat kaikki kookkaita miehiä. Barbaariset päähineet, irvokkaasti maalatut kasvot, metalliset helyt ja värikkäät sulat olivat kaikki omiaan korostamaan heidän olemuksensa hurjuutta ja vaarallisuutta.

Päästyään rinteiden juurelle he nousivat varovaisesti seisomaan ja etenivät puolittain kyyryssä kohti pahaa-aavistamatonta valkoista miestä. Painavat sotanuijat heiluivat uhkaavasti heidän jänteissä käsissään.

Vasta kun lähestyivät villit olivat aivan lähellä, hän huomasi, ettei hän enää ollutkaan yksin rannalla. Mutta hänen ajatuksensa ja lihaksensa olivat tottuneet toimimaan nopeasti pienimmänkin vaaran uhatessa. Hän pääsi jalkeille ja kääntyi vihollisiaan päin melkein samassa, kun hän vaistosi, että joku oli hänen takanaan. Tarzanin ponnahtaessa pystyyn soturit hyökkäsivät hänen kimppuunsa hurjasti kirkuen sotanuijat kohotettuina, mutta ensimmäinen kaatui kuolleena maahan apinamiehen pitkän paksun kepin iskusta. Notkeana ja jäntevänä hän iski oikealle ja vasemmalle niin hurjasti, kovasti ja tarkasti, että mustien joukko joutui pakokauhun valtaan.

Jäljellä olevat perääntyivät tuokioksi ja jäivät neuvottelemaan jonkin matkan päähän apinamiehestä, joka katseli heitä kädet ristissä ja hymyn häivä kauniilla kasvoillaan. Kohta mustat lähestyivät häntä jälleen, tällä kertaa kalistellen painavia sotakeihäitään. He muodostivat supistuvan puoliympyrän Tarzanin ja viidakon välille.

Apinamiehellä ei näyttänyt olevan suurtakaan pelastumisen mahdollisuutta, kun nuo painavat keihäät loppuryntäyksessä heitettäisiin yhtä aikaa häntä kohti; mutta jos hän olisi tahtonut paeta, tämä olisi vain saattanut tapahtua villien muodostaman ketjun läpi tai hänen takanaan olevaan mereen.

Hänen asemansa oli todellakin vaikea, kun hän keksi tuuman, jota ajatellessaan hänen hymynsä muuttui leveäksi nauruksi. Soturit eivät olleet vielä kovin lähellä, he etenivät hitaasti pitäen tapansa mukaan kaameata melua kiljuessaan hurjasti, tömistellessään maata paljailla jaloillaan ja pomppiessaan mielikuvituksellista sotatanssiaan.

Silloin apinamies kohotti äänensä hurjaan katkonaiseen huutoon, joka sai mustat äkkiä hämmästyneinä pysähtymään. He katselivat kysyvästi toisiaan, sillä tämä ääni oli niin kaamea, että heidän kova melunsa aivan kalpeni sen rinnalla. He olivat luulleet, ettei tuollainen petomainen ääni voinut lähteä ihmisen kurkusta, mutta he näkivät omin silmin, kuinka tämä valkoinen mies aukaisi suunsa ja päästi ilmoille tuon kaamean huudon. He empivät kuitenkin vain hetken aikaa. Sitten he aloittivat taas yhtenä miehenä mielikuvituksellisen etenemisen kohti uhriaan. Mutta viidakosta kuuluva ryske sai heidät jälleen pysähtymään. – –

Viidakon ryteiköstä syöksyi iso leopardi silmät kiiluen ja hampaat paljastettuina, ja sen perässä tuli parisenkymmentä valtavaa karvaista apinaa nopeaa hölkkää heitä kohti juosten puolittain kyyryssä lyhyillä käyrillä jaloillaan ja painaen pitkien käsivarsiensa kovat rystyset maahan siten, että niiden tukeva vartalo heilui puolelta toiselle.

Tarzanin pedot olivat noudattaneet hänen kutsuaan. Ennen kuin wagambit ennättivät toipua hämmästyksestään, tuo pelottava joukko hyökkäsi heidän kimppuunsa yhdeltä puolelta ja apinain Tarzan toiselta puolelta. Painavia keihäitä heiteltiin, ja suuria sotanuijia heiluteltiin, ja vaikka apinoita kaatui, niin kaatui myös Mugambin miehiä. Sheetan julmat hampaat ja raatelevat kynnet repivät mustaa ihoa. Akutin valtavat keltaiset torahampaat katkaisivat kaulavaltimon monelta sileäihoiselta villiltä, ja apinain Tarzan oli siellä täällä ja kaikkialla kiihottaen äkäisiä liittolaisiaan ja tehden tuhoisaa jälkeä pitkällä ohuella veitsellään.

Tarzan vankina:

Kauempana olevalla kylänraitilla naiset sytyttivät pieniä nuotioita ja hakivat vettä keittoastioihin suurta juhlaa varten, joka alkaisi jonkin tunnin kuluttua. Nuotion muodostaman piirin keskellä sijaitsevan paksun paalun luona seisoj ryhmä mustia sotureita puhellen toisilleen. He olivat maallaneet vartaloonsoa leveitä valkoisia, sinisiä ja okranvärisiä juovia, renkaita silmien ja suun ympärille sekä rintaan ja vatsaan. Savella täytettyyn tukkaansa he olivat työntäneet värikkäitä sulkia ja pitkiä suoria metallilangan palasia.

Kylä valmistautui juhlaa varten samoihin aikoihin kuin tulevien orgioitten uhri makasi sidottuna syrjäisessä majassa odottaen kauheata loppuaan ihmisyyöjien hampaissa.

Apinain Tarzan jännitti valtavia lihaksiaan katkaistakseen köydet, joilla hänet oli sidottu. Mutta venäläisen kehotuksesta niitä oli kiristetty moneen kertaan, joten valtavista voimistaan huolimatta apinamies ei mahtanut niille mitään.

Kuolema! Hymyssä suin Tarzan oli ollut monesti kasvotusten kuoleman kanssa. Hän hymyilisi myös tänä iltana lopun lähestyessä. – –

Hämärä oli laskeutunut kylän ylle. Apinamies kuuli, että väki valmistautui kidutusta ja juhlaa varten. Mielellään hän saattoi luoda itselleen kuvan kuolemantanssista, sillä hän oli nähnyt tuollaisen seremonian monta kertaa. Nyt hän itse näyttelisi pääosaa paaluun sidottuna.

Hän ei pelännyt kidutuksen tuottamaa hidasta kuolemaa, jonka tanssivat soturit aiheuttaisivat silpomalla häntä niin pirullisen taitavasti, ettei hän menettäisi tajuntaansa. Hän oli tottunut kärsimään, näkemään verta ja julmaa kuolemaa. Mutta elämisen halu oli silti hänessä voimakas, ja hän olisi täynnä toivoa ja tarmoa, kunnes viimeinen lepattava elämänliekki sammuisi. Jos villien valppaus herpautuisi hetkeksikään, hän kyllä keksisi keinon paeta turvautumalla älyynsä ja valtavaan voimaansa – hän pakenisi kostaakseen.

Kun Tarzan siinä maatessaan kiihkeästi pohdiskeli erilaisia pelastumisen mahdollisuuksia, hän tunsu herkissä sieraimissaan heikon, mutta tutun hajun. Hänen kaikki aistinsa valpastuivat heti. Kohta hänen tarkat korvansa kuuluivat ulkona majan takana äänettömästi liikkuvan olennon askeleita.

Tarzanin huulet liikkuivat, ja vaikkei niistä puristunutkaan ihmiskorvin kuultavaa ääntä, hän silti tiesi, että vankilansa ulkopuolella oleva kuulisi häntä. Hän tiesi myös, kuka siellä oli, sillä hänen vainunsa oli kertonut tämän hänelle yhtä selvästi kuin silmämme tunnustavat hyvän ystävän kirkkaassa päivänvalossa.

Hetkestä myöhemmin hän kuuli turkispeitteisen kyljen hipaisevan aita. Seurasi hiljainen tassujen töminä, ja sitten terävät kynnet jo repivät majan seinää. Siihen syntyi aukko, josta iso eläin työntyi sisään ja painoi kylmän kuononsa Tarzanin kaulaa vasten. Se oli Sheeta. – –

Joku lähestyi majaa. Sheeta murahti hiljaa ja vetäytyi etäisimpään nurkkaan. Tulija ei ilmeisesti kuullut varoitusta, sillä majaan astui pitkä alaston villi. Hän meni Tarzanin luo ja pisteli tätä keihäällä. Apinamiehen huulilta kuului kaamea, luonnoton huuto. Tämän kutsun johdosta majan pimeästä nurkasta ponkaisi vasaman lailla turkispeitteinen kuoleman airut. Ison pedon terävät kynnet repivät maalatun villin rintaa, ja valtavat keltaiset torahampaat upposivat kiiltävään mustaan kaulaan.

Villiltä pääsi hirveä pelon ja tuskan kirkaisu, johon sekoittui surmantlyönsä lopettavan leopardin karmiva kiljahdus. Sitten oli hiljaista – kuului vain raatelevien ja ihmisen luita murskaavien voimakkaiden leukapielien loksahduksia.

Kylän äänet olivat äkkiä hiljentyneet. Mutta pian ulkoa kuului neuvottelun ja puheen sorinaa, kimeitä, pelokkaita ääniä ja päällikön käsky. Silloin iso kissa apinamiehen hämmästykseksi nousi surmatun raadolta ja pujahti äänettömästi ulos samasta aukosta, josta se oli tullut majaan. – –

Alkuasukkaat ilmestyivät nyt ovelle ja kurkistelivat pelokkaina pimeään majaan. Kahdella ensimmäisellä oli vasemmassa kädessään soihtu ja oikeassa keihäs käyttövalmiina. Villit arastelivat, mutta takana olevat työnsivät heitä eteenpäin.

Ison leopardin kiljahdus ja uhrin huudot olivat pingottaneet miesten heikot hermot äärimmilleen, ja nyt pimeän majan pelottava hiljaisuus tuntui vieläkin kammottavammalta kuin äskeiset kaameat huudot. Toinen miehistä, jotka vastahakoisesti pakotettiin sisään, keksi nyt hyvän keinon saada selville, minkälainen vaara häntä uhkasi hiljaisessa majassa. Hän sinkautti palavan soihtunsa majan keskelle. Se valaisi koko majan lyhyeksi tuokioksi, ennen kuin putosi lattialle. Majassa valkoinen vanki oli edelleen yhtä lujasti sidottuna kuin aikaisemmin, ja majan keskellä makasi toinen yhtä liikkumaton olento, jonka kurkku ja rinta oli kaameasti raadeltu ja ruhjottu.

Näky, joka kohtasi etummaisista villejä, herätti heidän taikauskaisessa mielessään enemmän pelkoa kuin Sheeta olisi herättänyt, koska he vain näkivät jäljet, jotka raivoisa hyökkäys oli aiheuttanut heidän toverilleen.

Kun he eivät nähneet sen aiheuttajaa, heidän pelokas mielikuvituksensa oli valmis keksimään yliluonnollisia syitä tähän kaameaan työhön, ja tässä uskossa he lähtivät kiljuen majasta kaataen liioitellussa pelossaan tiellään olevat toverit.

Kokonaiseen tuntiin Tarzan ei kuullut muuta kuin ainoastaan kiihtynyttä muminaa kylän toisesta päästä. Villit yrittivät ilmeisesti vielä kerran koota kyläksi rohkeutta käydäkseen uudestaan majassa, koska he päästivät silloin tällöin sellaisen hurjan huudon, jollaiseen soturit turvautuvat rohkaistaakseen mieltään taistelukentällä. – –

Päällikkö käski viedä Tarzanin paalulle. Mutta kesti kauan, ennen kuin hän sai ketään tarttumaan vankiin. Lopulta neljä nuorta soturia kuitenkin raahasi Tarzanin kovakouraisesti majasta. Heti ulos päästyään heidän hurja luontonsa vapautui pelon taista.

Parisenkymmenä ulvovaa villiä työnsi ja tuuppasi vankia kylänraittia pitkin ja sitoi hänet paaluun pienistä nuotioista ja kiehuvista kattiloista muodostetun piirin keskelle.

– –

Tanssi oli alkanut. – – Tulien lepattavat liekit valaisivat hyppivien villien maalattuja vartaloita soturien kiertäessä paaluun sidottua uhria. – – Ajatus, että nämä häijyt ihmiset söisivät hänet tanssin päätyttyä, ei kammottanut eikä inhottanut häntä lainkaan. Se ei lisännyt hänen kärsimyksiään, kuten olisi tapahtunut tavalliselle valkoiselle miehelle, sillä koko elämänsä ajan Tarzan oli nähnyt viidakon petojen syövän saaliinsa.

Soturit hyppelivät nyt lähempänä häntä. Keihäät alkoivat viiltää ensimmäisiä kirveleviä haavoja hänen ruumiiseensa. Niitä seuraisi vakavampia vammoja tuottavia survaisuja.

Tätä ei enää tarvitsisi kestää kauan. Apinamies kaipasi viimeistä hurjaa pistosta, joka lopettaisi hänen kurjuutensa. Silloin salaperäisen viidakon tiheiköistä kantautui kimeä kiljahdus.

Tanssijat pysähtyivät hetkeksi, ja näin syntyneen hiljaisuuden aikana paaluun sidotun valkoisen miehen, huulilta kohosi vastaukseksi huuto, joka oli pelottavampi ja kauheampi kuin äskeinen villipedon huuto. – – ennen kuin yksikään keihäs kosketti ruskeata ihoa, syöksyi vihaa ja raivoa säihkyvä vihreäsilmainen kellertävä otus viivana sen majan ovesta, jossa Tarzan oli ollut vankina. Sheetaleopardi asettui muristen isäntänsä viereen.